

nezávisící právo a že tudíž nemůže na základě této parity ani nyní, ani příště zvýšení uherské kvoty požadováno býti. Konkretní návrh rakouské deputace, aby pevné pravidlo pro vyměření příspěvků založeno bylo, ráda by uherská deputace uvážila, však v žádné Rakouskem navržené změně nespátřuje takový návrh, a nejméně pak v myšlence, že kvota s počtem obyvatelstva ve spojení uvéstí se má. Rovněž tak nesprávným zdá se jí způsoblost ku přispívání dle hrubých výdajů neb hrubých příjmů posuzovati a vyslovuje zároveň mínění, že jako dosud vždy jen hrubé příjmy, z přímých a nepřímých daní plynoucí, základ tvořiti mohou. Renuntium navrhuje konečně, aby praecipuum pro vojenskou hranici zrušeno a úhrnný příspěvek zemí koruny uherské jednotnou číslicí procentní vyjádřen byl. Na společné výdaje státní, po odečtení společných příjmů z důchodků celních zbývajících, mají Uhry 31·40/0 a Rakousko 68·60/0 přispívati. Rakouská deputace ve své odpovědi hájila svůj náhled, že rozhodně zlepšené poměry finanční koruny uherské zvýšení kvoty odůvodňují. Čeho ani zákony ani zkušenostmi docíleno nebylo — totiž pevného měřítka pro příspěvky kvotové — to budiž nyní úkolem deputace, aby vzájemnými spisy nebyla jako dosud tak příkře se různící stanoviska hájena, která každé dohodnutí předem nemožným činí. Vzhledem k tomu stavu jest ministerstvům obou polovin říše zůstaveno mezi oběma stranami vyjednávat. Vládní kruhy zamýšlejí navrhnouti kvotu 35 : 65.

Laesio enormis.

I. Pojem.

Laesio enormis (*laesio ultra dimidium*, zkrácení přes polovici § 934, 1268, 1386 o. o. z., čl. 286 obch. z.) jest právní prostředek, na základě kterého může strana úplatnou smlouvu uzavřevší a neznající pravou cenu předmětu plnění, žádati za zrušení této smlouvy z toho důvodu, že vzájemné plnění strany druhé nerovná se ani polovici obecné ceny plnění strany za zrušení smlouvy žádající.

II. Historický vývoj.

Původ tohoto právního prostředku sluší hledati již ve právu římském a sice v reskriptu císaře Diokleciána a Maximiána, kteří vydáním jeho chtěli pomoci majitelům pozemků v nouzi se nalezajícím a ku častým prodejům půdy donucovaným (l. 2 u. 8 C. 4.4). Pozdější císařové zrušili sice toto ustanovení, než Justinian pojal je opět do svého kodexu. Původně příslušel tento právní prostředek pouze prodávacům pozemků.

Vlivem kanonického práva ustálil se shodný názor glosatorů o této věci v tu všeobecnou zásadu: že podržení onoho plus, jež převyšuje cenu vlastního plnění, jest neslušným a že tudíž musí býti každý chráněn, kdo za jisté plnění více než dvakrát tolik dal než cena (obecná) plnění tohoto obnáší. Praxe pak přiznala tento právní prostředek netoliko prodávaci, nýbrž i kupci bez omezení na nemovitosti a rozšířila jej posléze na všechny úplatné smlouvy. Toto stanovisko zaujal též náš všeobecný občanský zákon.

III. Náležitosti.

1. Žádá se úplatné jednání; není tudíž tento právní prostředek přípustným při t. zv. smíšených smlouvách (§ 935 o. o. z.), kde plnění strany jedné nelze pokládati toliko za *aequivalent* plnění strany druhé.

2. Nepoměr mezi plněním zkráceného a úplatou za to smlouvenou a to takový, že cena obdrženého nedosahuje ani polovice ceny toho, co bylo dáno. Rozhodnou je obecná cena obojího plnění v čas uzavření smlouvy.

Nelze tudíž užiti tohoto právního prostředku, nedá-li se obecná cena více určití (§ 935 o. o. z.), dále jedná-li se o věci, které vůbec určité obecné ceny nemají jako ku př. obrazy starých mistrů, staré mince a pod. a pak v tom případě, kdy úplatu nelze pokládati za obecnou cenu, nýbrž za cenu mimořádnou, která pro zvláštní zájem na věci té byla zaplacená (§§ 305, 935 o. o. z.).

3. Nepoměrné plnění musilo nastati z neznalosti nepoměru obou plnění, při čemž jest lhostejno, je-li tato neznalost či omyl omluvitelný neb ne. Kdo znal nepoměr obou plnění při uzavírání smlouvy, nemůže tohoto prostředku užiti. Že tu omylu nebylo, musí dokázati odpůrce.

Z řečeného plyne, že nelze tohoto prostředku užiti, byla-li věc za nepoměrnou cenu z nouze prodána, byla-li větší cena dána pro zvláštní zájem na věci a konečně bylo-li se ho zřeknuto (§ 935 o. o. z.). Smírné narovnání, jakož i smlouva o sázku zahrnuje dle své povahy zřeknutí se tohoto právního prostředku, pročez §§ 1386 a 1268 o. o. z. výslovně stanoví, že narovnáním a sázkám pro zkrácení přes polovici odporovati nelze. Narovnáním jsou na roveň postaveny vykonatelné notářské spisy, a jest tudíž laesio enormis i při těchto vyloučena (sb. »Gl. U.« č. 8964).

IV. Účinky.

1. Laesio enormis má za následek, že lze smlouvě odporovati, však nepůsobí neplatnost smlouvy. Zkrácený, nikoli však druhá strana (zkracující, laedent) jest oprávněn žádati za zrušení smlouvy a uvedení v předešlý stav t. j. navrácení toho, co byl plnil a vrácení toho, co byl přijal naproti druhé smlouvající straně (nikoli tedy naproti třetímu držiteli). Tato žádost přivádí se ku platnosti buď zvláštní žalobou nebo námitkou proti žalobě na plnění (sb. »Gl. U.« č. 1992; 4485).

2. Zákon však dovoluje, aby ten, kdo druhého zkrátil, předešel zrušení smlouvy a uvedení do dřívějšího stavu tehdy, prohlásí-li, že nahradí to, co se do obecné ceny plnění nedostává. Toto oprávnění (facultas alternativa) jest právem strany zkracující, nikoli její povinností. Nemůže tudíž zkrácený žádati pouze náhradu toho, co se do obecné ceny nedostává, a tudíž nemůže též věc si ponechati a žádati za vrácení části nepoměrné ceny (sb. »Gl. U.« č. 125, 3963).

3. Byla-li strana zkrácená žalována na zaplacení ceny (nepoměrné), může je odepřítí a přivéstí tak laesio enormis ku platnosti námitkou; se své strany musí však vše uvéstí do původního stavu a nemůže si tudíž věc ponechati a zaplacení slíbené ceny odepřítí.

4. Užije-li strana zkracující (laedent) svého alternativního práva, má straně zkrácené, obdržela-li od ní peníze, vrátiti obnos, pokud tento obecnou cenu plnění převyšuje, po případě, nabyla-li jisté věci za méně než poloviční cenu, má zaplatiti to co ku doplnění pravé ceny schází. Zruší-li se smlouva, má se vše do původního stavu uvéstí. Strany mají si tudíž navzájem vrátiti vše, co jim na základě smlouvy připadlo t. j. věc s jejími užitky, cenu se zákonnými úroky ode dne přijetí (§ 877 o. o. z.). Náklad na obdrženou věc vynaložený nahradí se tomu, kdo jej učinil tak, jako poctivému držiteli. Opačně roz. sb. »Gl. U.« č. 7797.

5. Není-li zkrácenému z jakéhokoli důvodu možno, aby obdrženou věc vrátil, nemůže laesio enormis ku platnosti přivéstí (roz. sb. »Gl. U.« č. 4502).

6. Nahodilá zkáza přijaté věci u laedenta má za následek, že právo zkráceného na zrušení smlouvy nedá se provést, ježto laedent v takovém případě není povinen věc vrátiti (§ 1447 o. o. z.), dále též nemůže býti přidržen ku náhradě obecné ceny, ježto nemožnost vrácení nastala náhodou. V takovém případě musí zkrácený spokojiti se s tím, co obdržel.

7. Právo zkráceného na zrušení smlouvy nepomáhá tím, že zkracující obdrženu věc prodal, ovšem jen tehdy, dá-li se cena obou plnění zjistiti; v tom případě má laedent, stojí-li na tom poškozený, náhradu zjednat, po případě cenu při zcizení nabytou, třeba tato obecnou cenu věci přesahovala, vydati (arg. §§ 877, 1447 o. o. z.; § 26 konk. ř.), při čemž jest lhostejno, stal-li se prodej v dobrém úmyslu nebo způsobem lstivým.

V. Právo k odporu zaniká po třech letech po uzavření smlouvy (§ 1487 o. o. z.) a sice jak ohledně žaloby tak i ve příčině námitky (roz. sb. »Gl. U.« č. 1268, kn. jud. č. 36, roz. sb. »Gl. U.« č. 6138).

VI. Na základě pozitivního ustanovení zákona nelze tohoto právního prostředku užití při soudní dražbě (nikoli tedy při politické) (§ 935 o. o. z.) a při obchodech (čl. 286 obch. z.) a sice dle čl. 277 obch. z. žádnou ze stran, třeba by jednání bylo pouze na jedné straně obchodem (roz. nejv. s. dv. sb. »Adler a Clem.« č. 1557). Naproti tomuto panujícímu mínění přiznává se přece tento právní prostředek při obchodech jednostranných tomu, na jehož straně právní jednání obchodem není (roz. nejv. s. dv. ze dne 5. dubna 1892 č. 2977 časop. »Jur. Bl.« r. 1894 č. 49 a 50).

Led (sekání ledu).

I. Na veřejných vodách.

Sekání ledu na veřejných vodách jest, pokud tím tok vody, břeh neb cizí právo ohroženy nejsou, aniž kdo škodu tím trpí, a šetří-li se při tom policejních předpisů na místech těmito předpisy z užívání nebo sekání nevyloučených, každému dovoleno. Při tom předpokládá se však dále, že sekání ledu beze zvláštních přístrojů t. j. bez trvalých neb na vodě samé umístěných zařízení se provádí. Vyžaduje-li tedy sekání ledu přístrojů ku nadržení neb odtékání vody, jest ku zřízení těchto zařízení úředního povolení zapotřebí. (Výn. min. orby ze dne 12. dubna, č. 2.098.)

Otázka, zda-li sekání ledu na veřejných vodách po případě za porušení práva třetí osobě přináležejícího a tudíž za přestupek práva vodního považovati jest čili nic, může jen správním úřadem rozhodnuta býti, jelikož v § 15 vod. z. stanovené všeobecné užívání veřejných vod na veřejném právu spočívá a zvláštní nárok naproti tomu činěný jen jako výjimka z tohoto všeobecného užívání pojmán býti může a ježto rovněž jako nález o veřejném právu soudní judikatuře jest odňat, totéž o nálezu ve příčině výjimek z práva veřejného platiti musí (nál. nejv. soud. dv. ze dne 12. listopadu 1879, č. 12.306, časop. »Zeitschr. für Verw.« r. 1880, č. 19). Jedná-li se při sekání ledu též o ohledy na plavbu, jest třeba dohodnouti se ve smyslu říční policie s místodržitelstvím.

II. Na soukromých vodách.

Sekání ledu přísluší majiteli soukromé vody. Jelikož však soukromé vody, pokud jiných průkazů není, považují se za příslušenství pozemků, přes které aneb kterými tekou, přísluší majiteli pozemků sekání ledu jen podle břehu jednoho každého pozemku (§ 5 říš. z. vod.). Jelikož dále v případě, že protilehlé břehy soukromé tekoucí vody různým majitelům náleží a majitelé každého z obou břehů, není-li tu jiného